

بخش چهارم ارزش‌های خبری

هر روز ده‌ها و شاید صدها رویداد کوچک و بزرگ در دانشگاه اتفاق بیافتد، اما امکان تهیه گزارش از تمام آن‌ها وجود ندارد و تعداد زیادی از وقایع نیز ارزش خبری لازم را برای گزارش و انتقال آن‌ها به مخاطبین ندارند. ارزش‌های خبری در دل رویدادها قرار دارند و شَم روزنامه‌نگار به کشف ارزش‌های خبری کمک می‌کند به عبارت دیگر هر رویداد فی‌نفسه حاوی یک ارزش یا مجموعه‌ای از ارزش‌هاست و همین ارزش‌ها هستند که همواره رگه‌های اصلی خبر را شکل می‌دهند. طبعاً توان تعیین و شناسایی این ارزش‌ها (از لحاظ توجه و اهمیت) مقوله‌ای مهم و تعیین کننده است. به عنوان مثال «ستون‌نویسان» مطبوعات، غالباً بهانه ورود به طرح مسائل و نقد و بررسی آن‌ها را با یافتن یک عامل مهم، جالب و تازه به دست می‌آورند. این قلمرو مفهومی، در روزنامه‌نگاری مغرب زمین به بهانه خبری (Page News) شهرت دارد و مراد از آن، یافتن عامل جالب و تازه‌ای است که نویسنده موضوع خود را با توجه به آن مطرح می‌کند. نویسندگان، غالباً این بهانه خبری را با عنایت به ارزش‌های خبری به دست می‌آورند و غالباً معتقدند که بدون بهانه خبری مناسب و فراگیر پرداختن به مقالات جذاب غیر ممکن است.

اکنون پس از این مقدمات به توصیف و تعیین ارزش‌های خبری می‌پردازیم. ارزش‌هایی که در روزنامه‌نگاری معاصر تقریباً حالت معیار مطلوب (استاندارد) به خود گرفته‌اند. این ارزش‌ها در سراسر جهان برای روزنامه‌نگاران آشنا و شناخته شده هستند.

• دربرگیری (Impact):

رویدادهایی دارای ارزش خبری دربرگیری هستند که بر تعداد فراوانی از افراد جامعه تأثیرگذار باشند، و مهم نیست که این تأثیر مثبت است یا منفی، مستقیم است یا غیر مستقیم. مثلاً خبر ضرورت تعویض شناسنامه‌ها، یک خبر دارای در برگیری است. زیرا که برای همه مخاطبان مهم است و همه آنان را دربرمی‌گیرد.

مثال:

مدیرکل دفتر هدفمندی یارانه‌ها در وزارت رفاه خبر داد:

شرایط ثبت نام زوج‌ها و افراد بدسرپرست در سایت رفاهی

مدیرکل دفتر هدفمندی یارانه‌ها در وزارت رفاه با اعلام این مطلب درباره خانوارهایی

که تعداد افراد آنها تغییر کرده است گفت: مرکز آمار قول داده است این تغییرات را اول شهریور به طور خودکار به روز کند.

افشین کیانی افزود: درباره ثبت نام خانوارهای بدسرپرست و خانوارهایی که در آستانه

متارکه هستند، قبل از ۲۰ شهریور اطلاع‌رسانی خواهیم کرد. همچنین کسانی که در گذشته

فرم اطلاعات اقتصادی خانوار پر کرده‌اند، در صورتی که اطلاعاتشان در سایت رفاهی

موجود نباشد، باید با شماره‌ای که مرکز آمار ایران اعلام کرده است، تماس بگیرند.

• شهرت (Prominence/Fame):

افراد، نهادها و اشیایی که دارای شهرت هستند، همیشه طرف توجه مردم می‌باشند.

بنا بر این می‌توانند همیشه در خبرها جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص بدهند.

البته معیار معروف بودن تداعی شکل در ذهن است.

همان‌گونه که خبرنگاران نشریات دانشجویی از خبرهای مربوط به دانشگاه

غفلت نمی‌کنند، مجموعه‌های دیگر نیز همانند روابط عمومی‌ها باید از همین رویه

تبعیت کنند. به عنوان مثال این خبر برای دست‌اندرکاران روابط عمومی دارای

ارزش خبری شهرت (و همچنین ارزش فراگیری) است: با حضور رییس‌جمهور

دبیرخانه شورای اطلاع‌رسانی دولت افتتاح گردید.

شهرت ممکن است، بار معنایی مثبت یا منفی داشته باشد. افراد و نهادهای جامعه و برخی اشیا و به طور اعم ذی‌روح و بی‌روح از شهرت یکسان برخوردار نیستند. به همین دلیل ارزش خبری یکسان نیز ندارند.^۱ به عنوان مثال مرگ یک گارگر ساده ساختمانی با مرگ خسرو شکیبایی، بازیگر مشهور سینما ارزش خبری یکسان ندارد. بنابراین ارزش شهرت در مورد ذی‌روح و بی‌روح با توجه به معروفیت آن نزد جامعه ملی یا جهانی تعیین و ارزش‌گذاری می‌شود.

به این مثال‌ها توجه کنید:

وزیر علوم فردا به تبریز می‌رود

مردم ولایت مدار تبریز فردا میزبان مقام معظم رهبری هستند

در این دو مثال ارزش شهرت نمایان می‌شود. طبعاً سفر مقام معظم رهبری

از شهرت بیشتری برخوردار است

مثال:

دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی:

جاسبی رفتنی شد

شورای عالی انقلاب فرهنگی، درباره شیوه انتخاب رئیس دانشگاه آزاد تصمیم‌گیری کرد. به گزارش خبرگزاری دانشجو، علیرضا مخبر دزفولی دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی، درباره مدت و شیوه انتخاب رئیس دانشگاه آزاد بحث و تبادل نظر شد و نهایتاً مقرر گردید که ریاست این دانشگاه با پیشنهاد هیأت امناء و تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی منصوب شود. دزفولی افزود همچنین حکم رئیس دانشگاه از این پس ۴ ساله است و هیأت امناء می‌تواند حداکثر برای یک دوره ۳ ماهه سرپرست انتخاب نماید. بنابراین با توجه به ترکیب شورای عالی انقلاب فرهنگی و ریاست نزدیک به سه دههٔ عبدا... جاسبی باید در روزهای آینده منتظر تغییر رئیس این دانشگاه بود.

• برخورد، اختلاف و درگیری (Conflict):

رویدادهایی که از این ویژگی برخوردارند، در واقع از یک التهاب درونی برخوردار

۱- قندی، حسین، بدیعی، نعیم، روزنامه‌نگاری نوین، انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی، چاپ پنجم، ۱۳۸۵.

هستند، برای مخاطبان جالب به نظر می‌رسند. همهٔ انسان‌ها نسبت به این خبرها حساس هستند و به همین دلیل است که حجم وسیعی از خبرهای رسانه‌ها حول همین رویدادها دور می‌زند. این خبرها غالباً بار منفی هم دارند. عموماً این برخوردها به شکل انسان علیه انسان، انسان علیه محیط و انسان علیه طبیعت، فجایع طبیعی و حوادث مربوط به حیات وحش قابل پیگیری هستند. اخبار مربوط به سرقت‌ها، قتل‌ها، جنگ‌ها، تصادف‌ها، زلزله‌ها، و... از این قبیل خبرهای «برخوردی» به شمار می‌آیند، که در هر حال کشمکش محور اصلی آن‌ها را تشکیل می‌دهد که غالباً از رویدادهای مورد علاقهٔ رسانه‌ها هستند. مثال:

اعتراض دانشجویان ساری به حکم تخلیهٔ خوابگاه

به دنبال حکم تخلیهٔ خوابگاه کوثر ساری، توسط دادگستری استان مازندران، دانشجویان مستقر در این خوابگاه شب گذشته دست به تحصن زدند. در این تحصن، که تا پاسی از شب ادامه داشت، دانشجویان متحصن با سر دادن شعارهایی مبنی بر مخالفت با تخلیهٔ خوابگاه کوثر و پرتاب سنگ، شیشه و بطری، رفت و آمد شهروندان و وسائل نقلیه را مختل کردند. دانشجویان مستقر در این خوابگاه همچنین برای مدتی در خیابان روبه‌روی خوابگاه که در مرکز شهر ساری واقع است، حاضر شده و خواستار تغییر حکم صادره و رسیدگی فوری به مطالبات صنفی خود شدند. گفتنی است با حضور رئیس و مسئول نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری دانشگاه ساری، در محل و قول مساعد به ایشان در جهت رسیدگی بر موضوع، دانشجویان با صدور بیانیه‌ای به تحصن خود پایان دادند.

• استثنا و شگفتی (Oddity)

این نوع رویدادها از وجه غیرعادی بودن و یا عجیب و استثنایی بودن از ارزش خبری برخوردارند. به طور کلی این رویدادهای نادر را خوانندگان و مخاطبان خبرها تحت عنوان ترین‌ها می‌شناسند: پیرترین فرد جهان، بلندترین آسمان‌خراش دنیا، کوچک‌ترین رایانه و مانند این‌ها. باید توجه داشت که هر رویداد عجیب و استثنایی را نمی‌توان در یک نشریهٔ دانشجویی تحت عنوان خبر منتشر نمود. بلکه

باید این نکته را در نظر داشت که مهم‌ترین خصیصه اخبار نشریات دانشگاهی، دانشجویی بودن نه صرفاً استثنائی بودن آن می‌باشد.

مثال:

دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد آشپز سلف را کتک زدند

خبرگزاری دانشجویان: عده‌ای از دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد یک‌شنبه گذشته به کیفیت غذای خوابگاه اعتراض کردند.

در این حرکت اعتراض‌آمیز بعضی شیشه‌های غذاخوری شکسته شد و دانشجویان معترض، آشپز این غذاخوری را کتک زدند و تعدادی از ظروف سلف را خرد کردند.

• بزرگی و فراوانی تعداد و مقدار (Magnitude):

این ارزش خبری عمدتاً به اعداد و ارقام مربوط می‌شود. فرقی نمی‌کند که این ارقام مربوط به چیست، هر اندازه که تعداد ارقام بزرگ‌تر باشد، از ارزش خبری بیشتری برخوردار می‌شود. به عنوان نمونه، مرگ ۷۰ نفر از دانشجویان ایرانی در تایلند، بر اثر یک تصادف، از مرگ ۳۰ نفر در یک تصادف عادی، از بخت بیشتری برای گزینش و تبدیل شدن به خبر برخوردار می‌شود.

مثال:

با شرکت ۴۰۰ دانشجو از سراسر کشور

مراسم اختتامیه اولین دوره تربیت راویان مقاومت و خادمین شهدا برگزار شد

مراسم اختتامیه اولین دوره تربیت راویان مقاومت و خادمین شهدا صبح امروز در سالن دعای ندبه بهشت زهرا با حضور ۴۰۰ دانشجوی دختر و پسر برگزار شد.

به گزارش خبرنگار فرهنگی «امتداد»، از خصوصیات این دوره مباحث جدید و دروس علمی بود که از ۱۲ روز پیش آغاز شد و امروز به پایان رسید. در این مراسم که در سالن دعای ندبه بهشت زهرا برگزار شد، صباغیان از راویان باسابقه دوران دفاع مقدس اظهار داشت: آنانی که به مقام شهادت نائل شدند، پنج دسته بودند که دسته اول آن‌ها کسانی هستند که از پله تقوا شروع می‌کنند و پله پله تا ملاقات خدا می‌روند و در آخرین پله به مقام شهادت می‌رسند. وی در ادامه افزود: دسته دوم شهدایی بودند که همه پله‌های تقوا را طی می‌کنند. ولی در پله آخر به سبب دل‌بستگی مشروع به دنیا در پله آخر گیر می‌کنند ولی در

آخر خداوند هم به این دسته مقام شهادت را می دهد. صباغیان دسته سوم را شهدایی ذکر کرد که تمام تلاششان را برای کسب مقام شهادت کرده اند، ولی به پله شهادت نمی رسند، اما خداوند به سبب ارحم الراحمین بودنش به این دسته هم شهادت عنایت می کند. وی یاد آور شد: دسته چهارم هم کسانی هستند که همه تلاششان را برای شهادت انجام نداده اند ولی خداوند لحظه اوج زندگی آنها را در نظر گرفته و این دسته نیز به مقام شهادت نائل می شوند. این راوی دفاع مقدس در ادامه تصریح کرد: دسته پنجم کسانی بودند که وقتی شهید می شدند، همه تعجب می کردند و می گفتند که این بندها لایق شهادت نبودند، اما خداوند کسی را که یک لحظه برای خدا گام بردارد هم بی نصیب نمی گذارد. وی همچنین در خصوص حرمت قطره خون شهدا گفت: اولین قطره خونی که از شهید بر زمین می ریزد همه گناهان او بخشیده شده و خداوند حتی حق الناسی هم اگر بر گردن داشته را تقبل خواهد کرد.

صباغیان در پایان به دانشجویان راوی و خادم شهدا گفت: هر یک از شماها یک خانواده شهید را پیدا کنید و خادم این خانواده ها شوید. گفتنی است در این دوره، دانشجویان بسیجی از ۲۰ استان کشور شرکت داشتند.

• مجاورت (Proximity):

مخاطبان رسانه ها ترجیح می دهند که ابتدا از خبرهای مربوط به محله، شهر، کشور و کشورهای همجوار خود اطلاعات کسب کنند. مجاورت به لحاظ ارزش خبری در دو شکل مورد گزینش قرار می گیرد: جغرافیایی و معنوی، مجاورت جغرافیایی مثل شهر، کشور و منطقه مجاور؛ و مجاورت معنوی مثل مشابهت های فرهنگی، عقیدتی، قومی، اجتماعی و ماندهای آنها.

مثال:

دولت احمدی نژاد جوانان را وارد سطوح مدیریتی کرد

رییس سازمان جوانان کرمان گفت: همزمان با روی کار آمدن دولت نهم و دهم، جوانان امکان ورود به سطوح عالی مدیریتی را یافتند.

محسن روحی در گفت و گو با خبرنگار نشریه ظهور با بیان این مطلب افزود: بحث رسیدگی به امور جوانان یکی از شعارهایی بود که در دولت نهم و دهم رنگ تحقق به خود

گرفت. علاوه بر رسیدگی به امور فرهنگی، دولت نگاه ویژه‌ای به امور معیشتی جوانان از جمله اشتغال، مسکن و امور رفاهی داشت.

وی نگاه به جوان به عنوان بازوی اجرایی دولت را مهم‌ترین فعالیت صورت گرفته در دولت دکتر احمدی‌نژاد دانست و تأکید کرد: دولت با استفاده از سه شاخص انرژی، ابتکار و امید جوانان، آن‌ها را وارد امور اجرایی کشور کرد و از توانایی‌های آن‌ها به عنوان بازویی اجرایی به منظور موفقیت و پیشرفت کشور نهایت استفاده را برد. در دولت نهم و دهم جوانان از پست‌های تشریفاتی مانند مشاور فاصله گرفته و وارد فاز اجرایی و مدیریت کلان کشور شدند.

رییس سازمان جوانان کرمان با اشاره به نگاه و گفتمان جدید دولت در حوزه جوانان تصریح کرد: با حضور جوانان، گفتمان و نگاه جدیدی در حلقه مدیریت کشور به وجود آمد و دیگر فقط مدیران سیاسی در مسند امور اجرایی قرار نداشتند. امیدواریم توجه به توانمندی‌های جوانان در دولت دهم بیش از پیش شود.

مثال دوم:

احمدی‌نژاد در جمع رؤسا و مشاوران امور زن و خانواده:

معرفی الگوی اسلامی حضور زن در جامعه به جهان ضرورت دارد

رییس‌جمهور کشورمان جایگاه زن در نظام اسلامی را برجسته خواند و بر اهتمام به معرفی الگوی اسلامی حضور زن در جامعه به جهان تأکید کرد.

به گزارش خبرنگار سیاسی نشریه پرنیان، محمود احمدی‌نژاد پنج‌شنبه شب در جمع رؤسا و مشاوران امور زن و خانواده دستگاه‌های اجرایی کشور خاطر نشان کرد: حقیقت زن در جامعه اسلامی زیربنای ساختار اجتماعی است و امروز بانوان ایران اسلامی با حضور با ایمان، پر نشاط و بالنده در عرصه‌های مختلف این حقیقت را به اثبات رسانده‌اند. رییس‌جمهور توجه به جایگاه زن را ضامن پیشرفت و توسعه کشور و تربیت انسان‌های توانمند و موفق دانست و گفت: دولت با چند نگاهی تلاش کرده است زنان در عرصه‌های مختلف حضوری فعال داشته باشند.

احمدی‌نژاد با اشاره به حضور ۴ زن در مسئولیت‌های کلیدی وزارت و نیز معاونت‌های رییس‌جمهور گفت: اکنون تابوی عدم حضور زنان در دولت شکسته است و بانوان عضو کابینه

با ایفای مسئولانه نقش‌های خود توانمندی زن در جامعه اسلامی را به خوبی اثبات کرده‌اند. وی با اشاره به نگاه نادرستی که زن و مرد در تقابل هم می‌داند، خاطر نشان کرد: در جامعه اسلامی زن و مرد مکمل هم‌اند و مشارکت همه آن‌ها در امور جامعه سعادت و توسعه کشور را به دنبال دارد. رئیس جمهور با اشاره به نگاه ابزاری به زن در نظام سرمایه‌داری و استناد به آمار ضرب و شتم ۷۰ درصدی زنان در خانواده‌های غربی، گفت: امروز در نظام سرمایه‌داری زن در مظلومیت و تحت فشار قرار دارد، اما بسیاری از آنان به خاطر حفظ خانواده اعتراض نمی‌کنند. احمدی‌نژاد با تأکید بر بسترسازی بیشتر برای حضور زن در عرصه‌های مختلف متناسب با شأن، مقام و منزلت زن در اندیشه اسلامی خاطر نشان کرد: در صورت تحقق این هدف حیات طیبه‌ای که به دنبالش هستیم برپا خواهد شد.

• تازگی (Timeliness):

دانستن اینکه رویداد چه وقتی به وقوع پیوسته است، در جهان رقابت‌های خبری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. می‌گویند: «روزنامه مثل نوزادی است که در همان روز تولد جان می‌سپارد» بنابراین روزنامه‌ای از لحاظ خبری موفق‌تر است که حاوی اخبار تازه‌تر و به عبارت بهتر حاوی اخبار به هنگام باشد. اگر خبر دیروز را امروز چاپ کنیم، تازگی خود را از دست داده است و خواننده رغبتی به خواندن آن نشان نمی‌دهد، پس هر اندازه که فاصله وقوع رویداد و درج آن به عنوان خبر، نزدیک‌تر باشد، خبری و تازه‌تر خواهد بود. برای آنکه مخاطب به سرعت نیاز خبری خود را برطرف کند، باید به سرعت هر چه بیشتر به او خبر داده شود تا ضمن اینکه نیاز خبریش را برطرف می‌کنیم، مانع رفتن او به طرف سایر منابع خبری شویم.

رسانه‌هایی که از تازگی خبری و اطلاعاتی برخوردار نیستند، به بیماری ریزش تیراژ دچار می‌شوند. البته باید این نکته را افزود که خیلی از وقت‌ها، جنبه‌هایی از یک خبر کهنه نیز می‌توانند در شکلی تازه آشکار شوند که طبعاً در این صورت باز هم از ارزش خبری برخوردار می‌شوند.

اما به طور کلی در نشریه‌های دانشجویی به دلیل نداشتن دوره انتشار منظم به تازگی خبر کمتر توجه می‌شود.

مثال:

نتایج کنکور کارشناسی ارشد اعلام شد

فهرست اسامی قبول شدگان ۱۳۵ کد رشته امتحانی آزمون کارشناسی ارشد سال ۸۹ بر روی سایت سازمان سنجش قرار گرفت و نتایج ۱۰ کدرشته امتحانی دیگر نیز به دلیل داشتن شرایط خاص ذیلش بعداً اعلام می‌شود.

به گزارش خبرنگار علمی «خبرگزاری دانشجو»، داوطلبان می‌توانند برای دستیابی به نتایج خود به سایت سازمان سنجش به نشانی www.sanjesh.org مراجعه کنند. گفتنی است، فهرست اسامی قبول شدگان نهایی ۱۰ کدرشته امتحانی شامل کدرشته‌های امتحانی ۱۱۴۷ (اطلاعات و حفاظت اطلاعات)، ۱۱۴۹ (مدیریت امور دفاعی (۱) ارتش جمهوری اسلامی ایران)، ۱۱۵۰ (مدیریت امور دفاعی ۲ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۱۵۱ (فرماندهی مدیریت انتظامی نیروی انتظامی)، ۱۱۵۳ (مدیریت اطلاعاتی)، ۱۱۵۴ (مطالعات دفاعی استراتژیک)، ۱۱۵۵ (اطلاعات استراتژیک)، ۱۱۵۶ (آماد)، ۱۱۵۷ (مدیریت بحران) و ۱۱۵۸ (پدافند غیرعامل) به علت داشتن شرایط خاص و با توجه به اینکه ثبت نام و برگزاری آزمون برخی از کدرشته‌های امتحانی مذکور توسط مؤسسات آموزشی ذیربط با هماهنگی این سازمان انجام شده است، به طریق مقتضی، با هماهنگی ارگان‌های مربوط، متعاقباً استخراج و اعلام می‌شود.

• سهم و نقش روزنامه‌نگار

به نظر می‌رسد که اکثریت قریب به اتفاق روزنامه‌نگاران حتی به گونه‌ای غیر ارادی به ارزش‌های خبری توجه می‌کنند و لذا نمی‌توان با خوش‌بینی این رأی را پذیرفت که رویدادها خودشان باعث انتخاب خود می‌شوند. شاید گی تاچمن (Tuchman Gaye)، پژوهشگر عرصه ارتباطات بهتر از هر کس اهمیت گزینش خبر به وسیله روزنامه‌نگاران متعهد را دریافته و موشکافی کرده است او می‌گوید: داوری در قبال خبر، دانش مقدس و توانایی پنهانی است که روزنامه‌نگاران را از دیگران متمایز می‌سازد.